

8.13 – mullune sügis Lõuna-Eestis

Arvi Vask – Lõuna-Eesti Haigla juhatuse liige

Hea lugu sisaldab endas paraja annuse intriigi ja põnevust juba alates pealkirjast. 8.13 – mõista-mõista, mis see on? 8 tundi ja 13 minutit oli aeg, mille jooksul 27. oktoobril 2019. aastal pidi Lõuna-Eesti Haigla hakkama saama ilma välise elektrivarustusega. Sügistorm lennutas suure alajaama plekist katuse trafojuhtmetesse ning Võru linn ja selle lähiümborus, sh haigla Meegomäel, jäi vooluta. Arvatavasti on see Eesti haiglate võrguelektrita olemise kestvusrekord ning mõistlik on jagada kogetut, mis võiks kasuks tulla ka teistele sarnasesse olukorda sattudes või selleks valmistudes. Elutähtsa teenuse osutajana oli Lõuna-Eesti Haiglal olemas toimepidevuse tagamise plaan ja varugeneraatorid, aga tegelik elu pakub ikka avastamist ja uusi olukordi, millega plaane tehes alati arvestada ei oska.

Esimene ebaseeldiv üllatus oli see, et lauatelefonid jäid tummaks kohe ja mobiililevi kadus haigla peamise teenuseosutaja Telia võrgus juba umbes 1,5 tunni pärast. Samas püsis see mõnes teises võrgus kauem. Ilmselt sõltub see sellest, kuidas on lahendatud ühe või teise mobiilimasti autonoomne toide. Võib arvata, et talvel võib see levi olla veelgi ebapüsivam. Kuna olime haiglas harjunud mugavuse huvides omavahelisel suhtlemisel kasutama peamiselt mobiiltelefone, katkes levi katkemisel suures osas valvearstide ja osakondade vaheline side ning suuresti ka ühendus välisilmaga. Mõnevõrra aitasid hädast välja nende töötajate mobiilid, mis olid teistes võrkudes, kus levi püsis kauem. Nüüdseks oleme hankinud raadioside seadmed, mis võimaldavad korruste vahel ühendust pidada ka side katkemise korral.

Generaatorid tarbivad kütust ja haigla ei hoia suuri kütusevarusid. Haigla ei pea olema kütusekäitleja. Tähtis on, et generaatorite paagid on täis, ja me eeldasime, et saame vajaduse korral tanklast kütust juurde tuua. Võru maakonnas aga ei ole ühtki tanklat, mis oleks võimeline elektrikatkestuse korral autonoomselt toimima. Lähim autonoomse toitega tankla on Tartus.

Lähiajal peaks ka Võrru lõpuks autonoomne tankla tekkima.

Meil on majas kolm generaatorit, kaks neist töötavad bensiiniga ja üks diisliga. Bensiinigeneraatorite dokumentides on väidetud, et need töötavad paagitäie bensiiniga ligikaudu 6 tundi. Tegelikult hakkas 25-liitrine paak tühjaks saama juba 3 tunni möödudes. Kuna tegemist on nn laiatarbe-generaatoritega, on ilmselt arvestatud kodumajapidamise võimaliku keskmise tarbimisega. Teine ebaseeldiv üllatus oli, et bensiinigeneraatorid hakkasid lagunema, kuna pikaaegne töötamine ja vibratsioon loksutas lahti mitmed kinnituskohad, mida ilma generaatorit seiskamata uuesti kinnitada ei saa. Järeldus sellest on, et haiglas tuleb kasutada kallimaid ja töökindlamaid generaatoreid.

Laialdane elektrikatkestus jättis oma jälje ka haiglasse saabuvate patsientide profiilile. EMO töötas katkestuse ajal generaatoritoitel ja kohe hakkas tulema patsiente, kelle vigastused olid seotud pimedas kukkumisega – luumurrud, õlaliigese nihestused jms. Samas oli ka sellist kontingenti, kellele ei osatud varem mõelda. Nii näiteks pöördus haiglasse üks kodusel hapnikravil olev patsient, kellel tekkis elektrikatkestuse tõttu hingamisraskus. Temale osutatud abi seisnes hapnikugeneraatorile elektritoite võimaldamises. Katkestuse ajal sündis ka üks laps. Tegu oli õnneks igati normaalse sünnitusega, mis kulgeski siis romantilises küünlavalguses nagu vaarvanemate aegu, tõsi küll, mitte saunas.

Lõuna-Eesti Haigla paikneb üheksa-korruselises kompaktses haiglahoones ja vertikaalse transpordi tagavad 8 lifti. Liftid ei olnud generaatoritoitel, sest olemasolev keerukas elektrooniline juhtimissüsteem, mis paneb liftid omavahel suhtlema ja näiteks alla sõites ka elektrit tootma, ei talu meie varugeneraatorite tagatava voolu kõikuvat kvaliteeti. Seetõttu katkes meil vertikaalne transport ja haigeid tuli korruste vahel liigutada inimeste jõul. Õnneks oli katkestuse ajal vaja intensiivravisse, mis

Arvi Vask

